

Yrkesskedeforsikring

Forståelsen av yrkesskedeforsikringslovens § 11 første ledd
bokstav c

Kandidatnr: 179219

Leveringsfrist: 10.des.2009

Til sammen 11089 ord
Veileder: Gudrun Holgersen
10.12.2009

Innholdsfortegnelse

1	<u>INNLEDNING –</u>	- 1 -
1.1	HVA ER YRKESKSKADEFORSIKRING	- 1 -
1.2	NÆRMERE OM OPPGAVENS TEMA	- 2 -
1.3	FORHOLDET TIL TRYGDEREGLENE	- 4 -
1.4	KORT HISTORIKK RUNDT YRKESKSKADEFORSIKRING	- 5 -
1.5	LOVENS VIRKEOMRÅDE	- 7 -
1.6	LOVENS LEGISLATIVE HENSYN	- 7 -
1.7	OVERSIKT OVER DEN VIDERE FREMSTILLINGEN	- 8 -
2	<u>FORSTÅElsen AV YFL § 11 FØRSTE LEDD BOKSTAV C</u>	- 9 -
2.1	ORDLYDEN	- 9 -
2.1.1	NATURLIG SPRÅKLIG FORSTÅELSE AV § 11 FØRSTE LEDD BOKSTAV C	- 9 -
2.1.2	NÆRMERE OM § 11 FØRSTE LEDD BOKSTAV A	- 10 -
2.1.3	NÆRMERE OM § 11 FØRSTE LEDD BOKSTAV B	- 11 -
2.2	FORARBEIDENE TIL YRKESKSKADEFORSIKRINGSLOVEN AV 16.06.1989 NR. 65	- 11 -
2.3	RETTSPRAKSIS	- 12 -
2.3.1	INNLEDNING	- 12 -
2.3.2	RT. 2004 s. 261 BLODPROPPDOMMEN	- 13 -
2.3.2.1	Faktum i dommen	- 13 -
2.3.2.2	Hvilke momenter tillegges vekt	- 13 -
2.3.2.3	Kommentar	- 15 -
2.3.3	RT. 2008 s.1646 FJÆRBOLTDOMMEN	- 16 -
2.3.3.1	Faktum i dommen	- 16 -
2.3.3.2	Hvilke momenter tillegges vekt	- 16 -
2.3.3.3	Kommentar	- 19 -
2.3.4	RT-2009-920	- 19 -
2.3.4.1	Faktum i dommen	- 19 -
2.3.4.2	Hvilke momenter tillegges vekt	- 20 -
2.3.4.3	Kommentar	- 21 -
3	<u>NÆRMERE DRØFTELSE AV RETTSKILDEBILDET–</u>	- 21 -
3.1	INNLEDNING	- 21 -
3.2	NÆRMERE OM RT. 2008 S. 1646 OG DE RETTSKILDER SOM ANVENDES HER	- 22 -
3.2.1	DEN ANKEDE PART, IF SKADEFORSIKRINGS ANFØRSLER	- 22 -
3.2.2	A, SKADELIDTES ANFØRSLER	- 23 -
3.3	NÆRMERE OM DE ULIKE ARGUMENTENE TIL HØYESTERETT	- 23 -
3.3.1	GIR FORARBEIDENE GRUNNLAG FOR EN INNSKRENKENDE TOLKNING AV YFL § 11 FØRSTE LEDD BOKSTAV C	- 23 -
3.3.2	”ETTERARBEIDENE” SOM IF ANFØRER	- 27 -
3.3.3	KOMMENTARER TIL HØYESTERETTS ARGUMENTASJON I RT. 2008 S. 1646	- 29 -
3.3.4	EN KOMMENTAR TIL HØYESTERETTS RESULTAT	- 30 -
3.3.5	VURDERINGEN AV HØYESTERETT SIN RETTSKILDEBRUK	- 31 -
3.3.6	RETTSKILDEBILDET ETTER RT. 2008 S. 1646	- 32 -
3.4	MORTEN GAARDERS ARTIKKEL OM YRKESKSKADEFORSIKRINGSLOVEN § 11 FØRSTE LEDD BOKSTAV C	- 33 -

4	<u>AVSLUTTENDE BEMERKNINGER</u>	- 36 -
4.1	KONKLUSJON	- 36 -
4.2	FREMTIDEN TIL YRKESKADDEFORSIKRINGEN	- 36 -
5	<u>LITTERATURLISTE</u>	- 39 -

1 Innledning –

1.1 Hva er yrkesskedeforsikring

Temaet for denne oppgaven er yrkesskedeforsikringsloven¹ § 11 første ledd bokstav c. For å sette dette inn i en større sammenheng skal jeg først si noe om hva yrkesskedeforsikring er, og videre presentere teamet nærmere.

Alle arbeidsgivere er forpliktet til å tegne yrkesskedeforsikring for dekning av yrkesskade og de yrkessykdommer som nevnt i yrkesskedeforsikringsloven (heretter kalt yfl) kap.3. Avtaler som begrenser arbeidstakerens rettigheter er etter loven ugyldige jf yfl § 16.

Arbeidsgiveren er ikke ansvarlig for krav som faller innenfor loven, da disse kravene dekkes av forsikringsselskapet. Arbeidstakeren kan allikevel kreve erstatning etter de alminnelige erstatningsregler for de krav som ikke er skader eller sykdom som faller innefor reglene om yrkesskade.

Forsikringsavtalen om yrkesskedeforsikring reguleres av Forsikringsavtalelovens² (FAL) del A, jf yfl § 18 jf § 4 tredje ledd. Bestemmelsene i FAL regulerer forholdet mellom arbeidsgiver og forsikringsselskapet.

Selskapene opererer med forsikringspremier i forhold til de ulike fareklasser som de forskjellige yrkesgruppene er plassert i.

¹ Lov om yrkesskedeforsikring av 16.06.1989 nr. 65

² Lov om forsikringsavtaler av 16.06.1989 nr. 69

Yrkesskadeforsikring kan tegnes i ett av de 36 selskapene som tilbyr dette. Hvis det ikke foreligger et selskap som er villig til å tilby forsikring til en arbeidsgiver, er det etablert en poolordning i regi av Finansnæringens hovedorganisasjon. På denne måten er alle sikret å kunne få forsikring.

I tilfeller der det ikke er tegnet yrkesskadeforsikring hefter alle forsikringsselskapene solidarisk for skadelidtes tap, yfl § 7. I 1990 ble Yrkesskadeforsikringsforeningen (YFF) etablert for å håndtere disse tilfellene. Alle selskaper som tilbyr yrkesskadeforsikring er pliktige til å være medlem av foreningen.³ Hvis YFF har hatt utlegg til en skadelidt, kan det kreves regress fra arbeidsgiver dersom han har unnlatt å tegne forsikring.

1.2 Nærmere om oppgavens tema

Problemstillingen i denne oppgaven er forståelsen av yrkesskadeforsikringslovens (yfl) § 11 første ledd bokstav c. Bestemmelsen, altså hele § 11 ikke bare bokstav c, regulerer hvilke skader og sykdommer som skal dekkes av yrkesskadeforsikringen. I følge § 11 første ledd bokstav c skal forsikringen dekke: ”annen skade og sykdom, dersom denne skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.” Denne bestemmelsen fremtrer som et tillegg til bokstav a og b som fastsetter at forsikringen dekker: ”skader og sykdommer” som er forårsaket av en ”arbeidsulykke” og andre skader og sykdommer som i ”medhold av folketrygdloven⁴ § 13-4 er likestilt med yrkesskade.”

Selv om bestemmelsens bokstav a og b har litt annen ordlyd enn folketrygdlovens bestemmelser skal de forstås likt.⁵ Tidligere var ordlyden lik i de to lovene, men folketrygdloven fra 1997 som avløste den tidligere folketrygdloven fra 1966, ble endret for å kodifisere praksisen rundt den eldre loven. Dette fører til at yrkesskadeforsikringsloven må leses i lys av folketrygdlovens bestemmelser og at

³ I oktober 2009 er det 36 selskaper som tilbyr slik forsikring og som er medlem av YFF.

⁴ Lov om folketrygd av 28.02.1997 nr. 19

⁵ Ot.prp. nr 44 (1988-89) side 89.

Trygdretten som har en omfattende praksis også blir veiledende ved tolkingen av yrkesskadeforsikring lovens bestemmelser.

Yfl § 11 første ledd bokstav c omfatter ”annen skade eller sykdom” hvis den skyldes ”påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser,” bestemmelsen er ansett som en sikkerhetsventil. Den er et supplement til Folketrygdlovens (ftrl) §§ 13-3 og 13-4 og er det eneste i yfl som tilfører noe mer enn folketrygdloven.

Tidligere var det antatt at sikkerhetsventilen bare supplerte § 11 første ledd bokstav b, ”Skade og sykdom som i medhold av folketrygdloven § 13-4 er likestilt med yrkesskade.”

I de spesielle merknadene til § 11 er det i forarbeidene⁶ uttalt at ”andre sykdommer som etter sin art tilsvare dem som gir rett til dekning etter bokstav b, men som ennå ikke er tatt med i listen etter ftrl § 11-4 nr 1” (gamle folketrygdloven fra 1966) skal gi rett til dekning under § 11 første ledd bokstav c. Listen som forarbeidene her viser til er forskrifter som er gitt i medhold av folketrygdloven. I folketrygdloven fra 1997 er denne bestemmelsen videreført i § 13-4. Det er gitt to forskrifter den 03.11.1997⁷: Forskrift om yrkessykdommer, klimasykdommer og epidemiske sykdommer som skal likestilles med yrkesskade og forskrift om sykdommer og forgiftninger m.v. som skal likestilles med yrkesskade. Disse sykdommene kalles også listesykdommen.

I Rt.2004 s. 261 var både flertallet og mindretallet enige om at det ikke var noe vilkår for dekning etter § 11 første ledd bokstav c at sykdommen var på vei inn blant listesykdommene. Sikkerhetsventilen i § 11 første ledd bokstav c medfører dermed at

⁶ Ot.prp.nr.44 s. 89

⁷ Forskrift om yrkessykdommer, klimasykdommer og epidemiske sykdommer som skal likestilles med yrkesskade 11. mars 1997 nr. 220 og Forskrift om sykdommer og forgiftninger m.v. som skal likestilles med yrkesskade. 11. mars 1997 nr. 219

det er mulig å få erstatning etter bestemmelsen for skader og sykdommer som ikke er blant listesykdommene.

I Rt. 2008 s.1646 kom Høyesterett frem til at yfl § 11 første ledd bokstav c ”annen skade og sykdom” ikke bare supplerer § 11 første ledd bokstav b, men også § 11 første ledd bokstav a om arbeidsulykke. Dette betyr at skader og sykdommer som ikke er en arbeidsulykke, men som likevel har oppstått uventet og har karakter av ulykke, vil kunne falle inn under § 11 første ledd bokstav c hvis den skyldes skadelig påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser. Dette gjør at rekkevidden av bestemmelsen er uklar fordi det er vanskelig å vite hva man skal innfortolke i § 11 første ledd bokstav c ”annen skade og sykdom.....som skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller prosesser.”

Problemstillingen i denne oppgaven er Høyesteretts argumentasjon i Rt. 2008 s. 1646 angående yfl § 11 første ledd bokstav c og at den også supplerer bokstav a. Jeg vil gå nærmere inn på Høyesteretts argumentasjon og rettskildebruk, for å kunne vurdere hvor velbegrunnet avgjørelsen er, og hvor langt den rekker og hvor langt den avklarer den rettslige situasjonen.

1.3 Forholdet til trygdereglene

Stor deler av erstatningen ved yrkesskader er standardiserte erstatninger. Trygdeytelsene vil ligge i bunnen av erstatningen til skadelidte slik at erstatningen fra forsikringsselskapet vil være et supplement til de offentlige ytelsene.⁸ De standardiserte satsene er beregnet ut i fra en forutsetning om at skadelidte har fått trygdeytelser fra før av, og at forsikringen bare kommer i tillegg.

Vilkårene for å få ytelse fra folketrygden på grunn av yrkesskade er regulert av Folketrygdloven (ftrl) kap. 13. Hva som regnes som yrkesskade og yrkessykdom går frem av samme lov jf §§ 13-3 og 13-4. Disse bestemmelsene har likt innhold som yfl §

⁸ Jf Skoland-dommen Rt.1993 s.1597.

11, selv om ordlyden er forskjellig, med unntak av yfl § 11 første ledd bokstav c som finnes i tillegg og fungerer som en sikkerhetsventil. Folketrygdlovens bestemmelser om yrkesskader suppleres av forskrifter. Det finnes lite Høyesterettspraksis på området, derfor vil praksis fra Trygderetten være av betydning for tolkning av bestemmelsene. Det er presisert i forarbeidene at trygdepraksisen også har betydning for yrkesskadeforsikring, da de skal forstås likt.⁹

1.4 Kort historikk rundt yrkesskadeforsikring

Industrialiseringen i Norge på slutten av 1800-tallet skapte et behov for vern av arbeidere som ble skadet og fikk sykdommer som følge av sitt arbeid. Fabrikkarbeid hadde en betydelig større risiko for skader og sykdommer enn annet arbeid på den tiden. Sentraliseringen til byer gjorde at storfamilien ble oppløst og da var det ingen som kunne ta vare på de som ble syke. Dette var litt av bakgrunnen for at Lov om ulykkesforsikring for arbeidere i fabrikk ble innført i 1894. Den vernet bare industriarbeidere, men fiskere og sjømenn fikk egne slike lover i 1908 og 1911.

Etter at disse lovene kom ble det fremmet en del krav mot arbeidsgiverne som ikke ble dekket av loven. Det var en forutsetning også før disse lovene kom at arbeidstakere selv hadde risikoen ved å arbeide og at arbeidsgiveren derfor var fri for ansvar for alminnelige ulykker og skader som kunne oppstå på arbeidsplassen. Også etter at ulykkesforsikringene kom, var det ikke plass for personlig erstatningsansvar for arbeidsgivere når arbeidstakeren fikk erstatning gjennom forsikringsordningen. Det ble likevel lagt til grunn at personlig ansvar kunne oppstå når arbeidsgiveren hadde opptrådt forsettlig eller grovt uaktsomhet. Dette ble uttrykkelig fastslått av Høyesterett i Rt.1917 s.956. At arbeidsgiver kunne holdes ansvarlig ved forsett og grov uaktsomhet ble kalt arbeidsgivers ansvarsfrihet.

⁹ Ot.prp. nr. 44. (1988-89) side 89.

Yrkesskadetrygdloven kom i 1958 og den innarbeidet de tidligere lovene om ulykkesforsikring for fabrikkarbeider, fiskere og sjømenn. Loven om yrkesskadetrygd omfattet nå alle arbeidstakere uavhengig av yrkeskategori.

Yrkesskadetrygden ble først innarbeidet i folketrygden ved lov 19. juni 1970, fra 1. januar 1971. Samtidig ble ansvarsfrihetsprinsippet, som innebar at arbeidsgiver kun kunne bli holdt ansvarlig ved forsett og uaktsomhet, uttrykkelig lovfestet.

Trygdesystemet ble bygget ut betydelig på 1950- og 1960-tallet. Prinsippet om at arbeidsgiver ikke var ansvarlig for krav som følge av skade påført i forbindelse med arbeidet, fra arbeidstakeren, også kalt ansvarsfrihetsprinsippet, ble fra 1971 nedfelt i ftrl § 11-12. Bestemmelsen var hele tiden under kritikk fordi arbeidsgiveransvar kun var aktuelt ved forsett eller uaktsomhet hos arbeidsgiver og utelukket i de fleste tilfeller av skader og ulykker på arbeidsplassen et erstatningsansvar for arbeidsgiver. Den ble derfor opphevet ved lovendring 13. februar 1976. Dette førte til at arbeidsgivere nå kunne bli erstatningsansvarlige på grunnlag av alminnelige erstatningsregler. De fleste forsikringsselskaper opprettet nå egne trygghetsforsikringer siden det nå hadde blitt åpnet opp for arbeidsgiveransvar. Det skapte et særlig behov for forsikringsordninger som kunne dekke dette ansvaret.

Samarbeidsgruppa for skadeforsikring (SKAFOR) utviklet i 1979 en forsikring som skulle dekke yrkesskader forårsaket av arbeidsulykker, men yrkessykdommer var ikke omfattet. Dette førte til at de som var utsatt for en arbeidsulykke fikk erstatning fra folketrygden, men også av forsikringen. Ordningen var ikke tilstrekkelig siden den ikke dekket yrkessykdommer, som kun ble dekket av folketrygden. Fra 1982 ble forsikringen utvidet til også å gjelde yrkessykdommer. Arbeidstakere som ble utsatt for arbeidsulykke eller fikk en yrkessykdom og hadde en arbeidsgiver som hadde denne frivillige forsikringen, fikk da først den generelle dekningen av folketrygden og tilleggserstatning fra forsikringen.

Etter de store asbestestatningene på 1980-tallet viste det seg at det var utilstrekkelig at yrkesskadeforsikringen bare omfattet yrkesskader. Derfor ble det etter hvert veldig vanlig med forsikringer som dekket både yrkesskader og yrkessykdommer.

Yrkesskadeforsikringsloven ble vedtatt i 1989 og slik forsikring er nå gjort obligatorisk for alle arbeidsgivere.

1.5 Lovens virkeområde

Etter yfl § 1 gjelder loven personskade som er påført arbeidstakere hos arbeidsgivere i riket, dette inkludert Jan Mayen og Svalbard. Det er uten betydning om skaden er skjedd i utlandet så lenge arbeidsgiveren holder til ”i riket”. Lovens virkeområde er nærmere regulert i forskrift¹⁰ uten at dette vil bli berørt i denne oppgaven.

Loven gjelder etter § 1 bare ”arbeidstaker.” Den gjelder derfor ikke kunder eller andre som kommer innom en arbeidsplass. Begrepene arbeidsgiver og arbeidstaker er nærmere definert i § 2 b. Det sentrale er at det må foreligge en tjeneste eller arbeidsforhold, slik det vanligvis er når noen er ansatt. Det kan også foreligge et ansettelsesforhold ved enkeltstående oppdrag, men det må avgrenses mot selvstendige oppdrag. Dette følger av forarbeidene.¹¹ Bestemmelsen skal også være uttømmende.

1.6 Lovens legislative hensyn

Med yfl ble det ble innført et objektivt ansvar for arbeidsgivere. I forarbeidene er det begrunnet med et rettferdighetshensyn. Arbeidstakere er utsatt for risiko i deres arbeid, og dette er i samfunnets interesse. Hvis risikoen slår ut i skade, bør erstatning for denne, ses som en produksjonsomkostning for arbeidsgiveren.¹² Skader som skjer på

10 FOR-1989-10-13-1041

11 Ot.prp.nr.44 (1988-1989) kap. VI nr.3

12 Ot.prp.nr.44 (1988-1989) side 1

arbeidsstedet vil føre til konflikter mellom arbeidstakeren og arbeidsgiveren, som igjen vil være samfunnsskadelig. Tidligere har det vært slik at lavstatus yrker som f. eks produksjonsarbeid har en høyere skaderisiko enn andre yrker. Yfl skaper likhet mellom arbeidstakere i ulike yrker uavhengig av bransje.

1.7 Oversikt over den videre fremstillingen

Det skal først redegjøres for ordlyden til yrkesskedeforsikringsloven § 11 første ledd og forarbeidene til loven, dette gjøres under punktene 2.1 og 2.2. Videre skal det redegjøres for de dommer som er aktuelle for forståelsen av yfl § 11 første ledd bokstav c i punkt 2.3. Videre skal det i punkt 3 diskuteres hvilken betydning Rt. 2008. s.1646 har for forståelsen av bestemmelsen. Det skal i denne oppgaven undersøkes hvordan Høyesterett har kommet frem til det resultatet de gjorde og hvilke rettskilder de har lagt avgjørende vekt på. Det vil bli nærmere drøftet hva som er gjeldene rett på området etter denne dommen. I punkt 4 avsluttes oppgaven med konklusjon, nye lovforslag vil også presenteres.

Rettskildene som har vært til min disposisjon er lovens ordlyd, dens forarbeider og den rettspraksis som foreligger. Oppgavens tema er ennå ikke berørt i teorien. De analyser som jeg har foretatt er derfor uten innvirkning av andres oppfatninger. I slutten av fasen for oppgaveskrivingen har jeg fått tilgang til materiale fra det årlige skadeerstatningsseminaret i Sandefjord. Materialet inneholdt en kort gjennomgang av Høyesteretts praksis slik som jeg også vil presenterer ulike dommer på området. Jeg har også fått tilsendt Tidsskrift for erstatningsrett utgave 4 årgang 7, som ennå ikke er kommet ut, der har Morten Gaarder skrevet en artikkel om yrkesskedeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c. Jeg vil i korte trekk gjøre rede for hans syn.

2 Forståelsen av yfl § 11 første ledd bokstav c

2.1 Ordlyden

For å kunne gå nærmere inn på spørsmålet om hvordan § 11 første ledd bokstav c skal forstås er det nødvendig å se den i sammenheng med de foregående punktene i samme bestemmelse.

Yrkesskedeforsikringsloven § 11 første ledd:

”Yrkesskedeforsikringen skal dekke

- a) skade og sykdom forårsaket av arbeidsulykke (yrkesskade),
- b) Skade og sykdom som i medhold av folketrygdloven § 13-4 er likestilt med yrkesskade.
- c) Annen skade og sykdom, dersom denne skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.”

2.1.1 Naturlig språklig forståelse av § 11 første ledd bokstav c

Loven definerer ikke hva som er ”annen skade og sykdom.” Etter en naturlig språklig forståelse av ordlyden vil § 11 første ledd bokstav c omfatte andre skader eller sykdommer enn de som omfattet av bokstav a og b. Man må derfor se nærmere på hvilke skader og sykdommer som omfattes av bokstav a og b for å finne ut av hva som menes med ”annen sykdom og skade” i bokstav c.

Skaden eller sykdommen må ”skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.” Etter en naturlig ordlydsfortolkning vil det omfatte skader og sykdommer som har årsakssammenheng med farlige substanser eller fremgangsmåter.

Paragraf 11 første ledd bokstav c kom inn i loven etter forslag fra departementet.¹³ De mente at det trengtes en sikkerhetsventil som supplerte folketrygdlovens bestemmelser.

¹³ Ot.prp.nr. 29 (1988-1989) s. 56

2.1.2 Nærmere om § 11 første ledd bokstav a

Bestemmelsen fastsetter at arbeidsulykker som fører til skade eller sykdommer skal dekkes av yrkesskadeforsikringen. "Ulykke" er ikke definert i loven, men i følge forarbeidene Ot.prp. nr 44. (1988-89) side 89 skal det med "...arbeidsulykke forstås en plutselig hendelse eller begivenhet. Uttrykket avgrenses mot skadelig påvirkning som har vart en viss tid." Dette er også videreført i folketrygdloven av 1997, jf forarbeidene.¹⁴

Arbeidsulykke er et todelt begrep. Arbeid betyr at ulykken må ha skjedd i forbindelse med arbeidet. Etter ftrl § 13-6 må ulykken ha skjedd "i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden." I følge ftrl § 13-3 består begrepet "ulykke" av tre kjennetegn; plutselig eller uventet, ytre påkjenning eller belastning og det må være utenfor rammen av den normale arbeidsprestasjon. I følge forarbeidene¹⁵ til den nye folketrygdloven skal § 13-3 bare kodifisere arbeidsulykkebegrepet fra den tidligere trygderettspraksis. Siden bestemmelsen skal kodifiserer tidligere praksis fra Trygderetten må man legge stor vekt på den praksis som finnes ved fastlegging av begrepet arbeidsulykke. Det finnes omfattende praksis rundt begrepet "arbeidsulykke" og den har derfor fått et ganske så klart innhold. Men i nyere praksis fra Trygderetten har ulykkesbegrepet blitt tolket til gunst for skadelidte, særlig i forhold til kriteriet om at skaden må være plutselig eller uventet og skaden må ligge utenfor den normale arbeidsprestasjon.

¹⁴ Ot.prp.nr.29. (1995-96) s 130

¹¹ NOU 1999:20 s 581

2.1.3 Nærmere om § 11 første ledd bokstav b

Bestemmelsen fastsetter det som kalles yrkessykdommer. Dette er sykdommer eller forgiftning som skal likestilles med yrkessykdommer. Det er gitt forskrifter¹⁶ i medhold av ftrl § 13-4 som nærmere regulerer disse skadene og sykdommen. Lista over godkjente sykdommer er gitt for yrkesskadetrygd, men den gjelder også for yrkesskadeforsikring som følge av den direkte henvisningen til folketrygdloven § 13-4 i yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav b.

Et sentralt vilkår er at ”sykdommen” må ha skjedd arbeidstakeren mens han utfører arbeid, i arbeidstiden på arbeidsplassen jf yfl § 10.

I bokstav b er det innført en omvendt bevisbyrde for å verne arbeidstakeren i yfl § 11 annet ledd. Skade og sykdom etter bokstav b ”skal anses forårsaket i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden” hvis ikke forsikringsgiveren beviser at det ”åpenbart ikke er tilfelle” jf yfl § 11 annet ledd. Denne bevisregelen gjelder kun for yrkesskadeforsikring, ikke yrkesskadetrygd. I tilfeller der arbeidsgiveren beviser at skaden eller sykdommen ikke er forårsaket ”i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden” har skadelidte ikke krav på erstatning etter yrkesskadeforsikringsloven, men vil få yrkesskadetrygd.

2.2 Forarbeidene til yrkesskadeforsikringsloven av 16.06.1989 nr. 65

Lovens forarbeider er av betydning når man skal tolke bestemmelsene i loven. Det skal derfor nå redegjøres for hva forarbeidene sier om hva som omfattes av ”annen skade og sykdom dersom denne skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser”. Forarbeidene til yrkesskadeforsikringsloven § 11 er til dels omfattende, og de vil være av betydning ved den nærmere klargjøringen av hva som ligger i ”annen skade eller sykdom.”

¹⁶ Sosial- og helsedepartementet 11. mars 1997 nr. 219 og nr. 220 med hjemmel i ftrl. § 13-4, siste endring 28. juli 1997 nr. 902.

Etter lovforarbeidene, Ot.prp. nr. 44 (1988-89) side 89, er det en forutsetning for dekningen under bokstav c at de skadelige substansene befinner seg på arbeidsplassen. Videre angir forarbeidene at "Annen skade eller sykdom" skal bety andre skader og sykdommer enn de som gjelder etter bokstav a og b. Dette betyr at "Annen skade eller sykdom" er skader som ikke er dekket etter yrkesskadetrygden siden § 11 bokstav a og b. Disse samsvarer med folketrygdloven. Det er likevel presisert i forarbeidene at vanlige belastningslidelser ikke skal være dekket. Det er en forutsetning at arbeidstakeren kan bevise at skaden/sykdommen skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller prosesser. Radioaktiv stråling er nevnt som et eksempel som vil dekkes av bokstav c. Sykdommer som ennå ikke er kommet med i listen etter ftrl § 11-4 nr 1 er meningen at skal falle inn under "annen skade eller sykdom." På denne måten fungerer § 11 c som en slags sikkerhetsventil.

Yrkesskadeerstatningsutvalget NOU (1988:6) ville gå inn for at det skulle utarbeides en særskilt liste over sykdommer som var sterkt yrkesbetinget. Dette skulle være en annen liste enn listen over yrkessykdommer gitt i medhold av folketrygdloven. For de sterkt yrkesbetingede sykdommene skulle det være en omvendt bevisbyrde slik at forsikringsselskapene hadde bevisbyrden for at skaden eller sykdommen ikke var forårsaket av egenskaper ved arbeidet eller arbeidsplassen. Justisdepartementet var ikke enig i at det skulle utarbeides en slik særskilt liste og mente at folketrygdens liste over sykdommer var tilfredsstillende.

2.3 Rettspraksis

2.3.1 Innledning

Forarbeidene er i dag en del år gamle. Deres betydning er svekket eller de er blitt tolket på en annen måte av Høyesterett enn det ordlyden forarbeidene isolert sett skulle tilsi. Nedenfor skal det nå redegjøres for rettspraksis som har kommet etter at Yrkesskadeforsikringsloven trådte i kraft. Jeg avgrenser gjennomgangen til de dommer der Høyesterett berører yfl § 11 første ledd bokstav c. Det kan allerede nå avsløres at Høyesterett har endret forståelsen av yfl § 11 første ledd bokstav c og at det har kommet flere dommer den siste tiden som berører problemstillingen.

2.3.2 Rt. 2004 s. 261 Blodproppdommen

2.3.2.1 Faktum i dommen

En sveiser hadde blitt ufør etter at han fikk blodpropp. Frem til 1980-tallet brukte bedriften Tangen Verft i Kragerø en elektrodesveis. Dette innebar at det jevnlig måtte skiftes elektroder og da ble også arbeidsstillingen variert. Verftet gikk etter hvert over til rørtrådsveising der det ble benyttet pistoler hvor matingen av sveisetråd skjedde automatisk. Dette gjorde hele prosessen mer effektiv og produksjon økte i takt med effektiviteten for bedriften. Siden sveiserne ikke trengte å skifte elektroder, fordi mating av rørtråden var automatisk, ble deres arbeidsstilling mer konstant. Vedkommende som fikk blodpropp hadde som arbeidsoppgave å sveise dobbeltbunnende skipsseksjoner, og for han innebar det at han måtte sitte mye på kne. Dette gjorde at han fikk dyp venetrombose i det ene beinet og ble etter hvert innvilget 100 % uføretrygd. Han hadde også pådratt seg øresus og vibrasjonskader i hendene, dette hadde han allerede fått dekket gjennom forsikringen. Spørsmålet for Høyesterett var om dyp venetrombose som sveiseren pådro seg i arbeidet er omfattet av yrkesskadeerstatningsloven § 11 bokstav c. Dommen ble avsagt under dissens 3-2. Det vil her ikke redegjøres nærmere for hva mindretallet mente.

2.3.2.2 Hvilke momenter tillegges vekt

Flertallet konkluderte med at skadelidtes blodpropp var omfattet av yfl § 11 første bokstav c.

Flertallet forklarer først om lovens system og hvilke skader og sykdommer som skal dekkes av forsikringen, dette vil ikke bli gjengitt her. Det var klart at blodpropp ikke er en arbeidsulykke. Flertallet kom til etter en drøftelse at blodproppen ikke var dekket under bokstav b.

Førstvoterende går så over til § 11 første ledd bokstav c og sier at blodpropp er omfattet av ordlyden etter en naturlig ordlydsfortolkning, siden det er tale om en ”annen skade og sykdom” som ikke faller inn under bokstav a eller b og at sykdommen skyldes påvirkning fra skadelige arbeidsprosesser. Det ble bemerket at etter denne

bestemmelsen gjelder de vanlige kravene til bevis, slik at skadelidte har bevisbyrden for at sykdommen er påført ”i arbeid, på arbeidsstedet, i arbeidstiden.”

Videre var problemstillingen om forarbeidene ga tilstrekkelig grunnlag for en innskrenkende fortolkning av yrkesskedeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c slik at tilfellet likevel ikke er omfattet av yrkesskedeforsikringen.

Flertallet mener at yrkesskedeforsikringen ”bygger på folketrygdens listesystem, men at området for yrkesskedeforsikringens anvendelsesområde likevel ikke er identisk med folketrygdens. De slår også fast at ikke enhver skade eller sykdom dekkes av bokstav c selv om det foreligger årsakssammenheng, belastningslidelser faller utenfor og det er klart på grunnlag av klare uttalelser i forarbeidene. Dette var begrunnet med de økonomiske og administrative konsekvensene det vil føre til om disse lidelsene skulle dekkes av forsikring.

Flertallet mente at sikkerhetsventilen ikke kunne tolkes slik at det bare var sykdommer som etter sin art tilsvarte listesykdommene, men som ikke var kommet med på listen ennå, som var dekket under bokstav c.

Det ble påpekt at blodpropp er en sykdom som kan være forårsaket av flere faktorer, og det kan være vanskelig å fastslå om det er faktisk årsakssammenheng. I dette tilfellet var imidlertid ikke tvil om at det forelå årsakssammenheng. Førstvoterende mente at selv om blodproppen hadde sin årsak i en arbeidsstilling, var det en sjelden sykdom som inntrådte på en helt annen måte enn belastningslidelser og er ikke en typisk yrkessykdom. Høyesterett mente nok derfor at det talte for at blodpropp burde dekkes under yrkesskedeforsikringen.

Selv om årsaken til blodproppen ligner på de som forårsaker belastningslidelser er blodpropp ikke en vanlig sykdom og den vil ikke ramme så mange sveisere. Slik at de økonomiske grunnene til at belastningslidelser ikke er omfattet av yrkesskedeforsikringen gjør seg ikke gjeldene i dette tilfellet.

Videre ble det lagt vekt på at skadelidte hadde fått dekket øresus og vibrasjonsskade i hendene som han hadde fått i den samme jobben, under forsikringen. Han hadde vært i et yrke hvor det var mange risikofaktorer og de hadde vanskelig for å se at hans rettigheter skulle være betinget av hvilke risikofaktorer som realiserte seg. Flertallet avslutter med å fremheve de generelle hensyn bak loven, det at en arbeidstaker ikke bør bære følgene av skadelig påvirkning i arbeidsforhold.

Flertallet sin konklusjon er at skadelidte har krav på erstatning etter yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c.

2.3.2.3 Kommentar

Dette er den første dommen fra Høyesterett som angår § 11 første ledd bokstav c. Flertallet i dommen mener at skadelidtes blodpropp var omfattet av yfl § 11 første bokstav c etter en naturlig ordlydsfortolkning. De spør så om det finnes grunnlag i forarbeidene for å kunne foreta en innskrenkende fortolkning av yfl § 11 første ledd bokstav c. Forarbeidene gir liten veiledning om hvordan bestemmelsen skal forstås. De sier at belastningslidelser faller utenfor og andre sykdommer som etter sin art tilsvarer dem som gir rett til dekning etter bokstav b, men som ennå ikke er tatt med i listen etter ftrl § 11-4 nr.1 skal gi rett til erstatning etter bokstav c.

Det drøftes videre i dommen om blodpropp faller innenfor belastningslidelsene. Flertallet drøfter veldig konkret hvordan man skal trekke grensen mot belastningslidelser. Det er tre forhold som de anser sentrale ved denne grensedragningen. For det første utvikles belastningslidelser som oftest i muskel- og skjelettsystemet. For det andre vil det være vanskeligheter med å fastslå årsakssammenheng ved en multifaktoriell sykdom som blodpropp. Dette kunne legitimere en innskrenkende fortolkning av § 11 første ledd bokstav c. For det tredje er blodpropp en såpass sjelden sykdom at dersom den dekkes av yrkesskadeforsikringen medfører dette ikke store økonomiske konsekvenser.

2.3.3 Rt. 2008 s.1646 Fjærboltdommen

2.3.3.1 Faktum i dommen

En mann hadde som arbeidsoppgave annenhver måned å vedlikeholde en steinknuser. Dette innebar å feste en to meter lang fjærbolt til steinknuseren, bolten veide med påhengende utstyr ca. 50 kilo. A festet bolten sammen med en hjelper, de løftet bolten for hånd, A sto med hendene over hodet, mens at B holdt bolten fast med et spett. Bolten ble tredd gjennom to hull og etterpå festet. Hele arbeidsoperasjonen tok rundt en halvtime.

Da A var ferdig med vedlikeholdet av steinknuseren kjente han en sterk varme i høyre skulder, smerten kom en halvtime etter at arbeidet var utført. Han sa i fra til nærmeste leder at tvilte på at han kom på jobb dagen etter fordi han trodde at han hadde fått senebetennelse. Han oppsøkte lege og ble sykemeldt. Etter sykemeldingsperioden gikk han over på rehabilitering, før det i 2004 ble konstatert at leddbåndet i høyre skulder var revet av.

Spørsmålet for Høyesterett var om skuldorskaden kan dekkes etter yrkesskedeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c. Bokstav c har tidligere vært brukt som et supplement til bokstav b som i Rt. 2004 s. 261 ovenfor.

Spørsmålet var her om bokstav c også kan supplere bokstav a om arbeidsulykke.

2.3.3.2 Hvilke momenter tillegges vekt

Yrkesskedeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a bestemmer at yrkesskedeforsikringen skal dekke skade og sykdom som er forårsaket av arbeidsulykke. Bestemmelsen skal forstås på samme måte som folketrygdloven § 13-3 andre ledd jf Rt. 2007 s.882 avsnitt 32. Etter denne bestemmelsen skal en arbeidsulykke forstås som en plutselig eller uventet ytre hendelse som arbeidstakeren har vært utsatt for i arbeidet. Også en konkret tidsbegrenset ytre hendelse som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid skal etter § 13-3 andre ledd andre punktum regnes som en arbeidsulykke. I følge

Rt. 2005 s.1757 og Rt. 2007 s.882 har det vært lagt til grunn at det ikke stilles noe absolutt krav om ytre hendelse.

Paragraf 11 første ledd bokstav b gjelder skade og sykdom som i medhold av folketrygdloven § 13-4 er likestilt med yrkesskade.

Etter ordlyden skal § 11 første ledd bokstav c gjelde ”annen skade og sykdom” som ikke er dekket etter bokstavene a eller b. Hovedspørsmålet slik retten så det i denne saken var om forarbeidene gir grunnlag for en innskrenkende tolkning av bestemmelsen, slik at bestemmelsen bare skal supplere skader og sykdommer som de nevnt i bokstav b.

Høyesterett mener å finne begrunnelsen for at § 11 første ledd bokstav c supplerer bokstav a, blant annet i disse uttalelsene fra forarbeidene til yrkesskadeforsikringsloven Ot.prp. nr. 44 (1988-89) side 40:

”Arbeidstakerne bør for det første ut fra et grunnleggende rettferdssynspunkt ikke selv bære følgene av arbeidsulykker og skadelig påvirkning i arbeidsforhold. De utsetter seg for en risiko som de bare i liten grad kan kontrollere selv, og bør da holdes skadesløse hvis risikoen gir seg utslag i skade. Ut fra de risikovurderinger som er vanlige i norsk og internasjonal erstatningsrett, er arbeidsgiverne normalt nærmere til å bære risikoen for yrkesskader og yrkessykdommer enn arbeidstakerne. Videre legger Justisdepartementet vekt på at arbeidsgiverne ved forsikringsordninger kan bære de økonomiske følgene av arbeidsulykker og som en konstant og beskjedne produksjonsomkostning.”

Av hensyn til arbeidstakerne bør de ikke selv bære følgene av arbeidsulykker som skjer og de bør ikke ha risikoen for det som kan skje på arbeidsplassen. Retten bruker dette som et argument for at skadelidte i denne saken heller ikke bør pålegges følgene av de risikoene som har gjort seg gjeldene her.

Retten går så videre til å henvise til Rt. 2004 s.261. Der ble rekkevidden av § 11 første ledd bokstav c behandlet for så vidt angår sykdom som skyldes skadelige arbeidsprosesser. Flertallet i denne dommen mente at noen sykdommer var naturlig å

likestille med listesykdommen i bokstav b. De mente ikke at bokstav c skulle gis et vidt anvendelsesområde, men de mente heller ikke at det er et vilkår etter bokstav c at det foreligger en ”typisk yrkessykdom” av samme art som etter bokstav b.

Siden dommen fra 2004 gjaldt sykdom, gikk de ikke nærmere inn på om bokstav c kan supplere også bokstav a om arbeidsulykke. Spørsmålet om § 11 første ledd bokstav c supplerer bokstav a har derfor ikke vært oppe til behandling før.

Retten mener forarbeidene omtaler yrkessykdommer og suppleringen av listesykdommene. De spesielle merknadene til § 11¹⁷ sier at også andre sykdommer enn de som er nevnt i bokstavene a og b kan gi rett til dekning etter yrkesskadedeforsikringsloven. Etter Høyesteretts mening kan man lese det direkte ut av lovteksten at bokstav c også supplerer bokstav a. Hvis bokstav c bare skulle supplere bokstav b så ville det være i strid med lovens klare ordlyd og måtte i tilfelle uttrykkelig fremgått av forarbeidene.

Retten viste også til at utviklingen har gått i retning av å utvide yrkesskadedekning for skader som skyldes spesielt tunge løft, jf Rt. 2005 s.1757 avsnitt 57 hvor det uttales at folketrygdloven § 13-3 andre ledd andre punktum skal forstås slik at når en arbeidstaker på grunn av en vanskelig arbeidsstilling eller av andre grunner blir utsatt for en ekstraordinær belastning eller påkjennelse, stilles det ikke noen tilleggskrav om ytre hendelse. Dette er et standpunkt som følges opp i Rt. 2007 s.882, hvor det uttales at det etter ftrl § 13-3 andre ledd ”ikke kan stilles noe absolutt krav om ytre hending.” I denne dommen var det flere forhold som var avgjørende i forhold til om skader ved løft skal dekkes av avdempede ulykkesbegrepet i § 13-2 andre ledd andre punktum: det må være løft av spesielt tunge gjenstander, løft av gjenstander som har uventet vekt, løft som ligger utenfor arbeidstakerens normale arbeidsoppgaver eller løft som finner sted under en vanskelig arbeidsstilling eller under andre spesielt vanskelige omstendigheter.

¹⁷ Ot.prp. nr.44 s. 89

Retten i Rt. 2008 s.1646 legger videre vekt på at det følger av nyere trygdepraksis og avgjørelsene i Rt. 2005 s.1757 og Rt. 2007 s.882 at spesielt tunge løft i seg selv gi grunnlag for erstatning etter yfl § 11 første ledd bokstav a. Konklusjonen ble etter det at mannen som løftet en fjærbolt i dette tilfellet klart dekkes av § 11 første ledd bokstav c. Retten tok utgangspunkt i at skulderskaden var et resultat av en arbeidssituasjon som innebærer stor risiko. Siden skadelidte hadde lite påvirkning på det som skjedde bør det derfor ikke bli han som må holdes ansvarlig for skaden. Arbeidsgiveren bør derfor være den nærmeste til å bære risikoen.

Det legges ikke vekt på de etterarbeider som finnes på området siden retten mener at de ikke har betydning for løsningen i denne saken.

2.3.3.3 Kommentar

Her kommer Høyesterett frem til at § 11 første ledd bokstav c ikke bare supplerer bokstav b om listesykdommene, men også bokstav a om arbeidsulykke.

2.3.4 Rt-2009-920

2.3.4.1 Faktum i dommen

A var ansatt som ekstrahjelp ved en produksjonsfabrikk. Der jobbet hun med pølseproduksjon. Da en kollega fikk problemer med å plassere et metallkar med fire hjul, med pøsefarse på en gaffeltruck kom hun til for å hjelpe. Karet med pøsefarse veide rundt 200 kg, var 50X50 cm stort og 50 cm høyt. Fra lagmannsrettens beskrivelse skjedde skaden på denne måten:

”A bøyde seg ned, dro karet litt mot seg og tok spenntak for å ha kraft nok til å skyve stetten inn på gaffelen. I forbindelse med denne arbeidsoperasjonen fikk A store smerter i nedre del av ryggen.”

Det var i Høyesterett omtvistet om A skled da hun skjøv metallkaret. Det ble på sykehuset ikke påvist skader på ryggen, men hun ble sykemeldt og ble senere medisinsk rehabilitert og yrkesrettet attført.

2.3.4.2 Hvilke momenter tillegges vekt

Lagmannsrettens flertall kom frem til at A sin skade ikke skyldtes en arbeidsulykke etter yfl § 11 først ledd bokstav a. De mente det ikke var grunnlag for å fravike utgangspunktet om at skadelidte har bevisbyrden. Selv om selskapet som A hadde jobbet hos, ikke hadde opptrådt i samsvar med de retningslinjer som finnes, var det ikke nok for å snu bevisbyrden.

Hele lagmannsretten var enige om at yfl § 11 første ledd bokstav c bare supplerer bokstav b, som regulerer listesykdommene og ikke bokstav a, som regulerer arbeidsulykke. Dommen ble anket til Høyesterett og anken gjelder rettsanvendelsen. Spørsmålet for Høyesterett var derfor om yfl § 11 bokstav c også supplerer bokstav a om arbeidsulykke. For det andre var spørsmålet hvem som har bevisbyrden for de faktiske omstendigheter som er avgjørende for om det foreligger en skade som omfattes av yrkesskadeforsikringsloven.

Høyesterett mente Lagmannsretten hadde bygget på en uriktig lovforståelse da de kom frem til at yfl § 11 bokstav c ikke bare supplerer bokstav b om listesykdommene. I avgjørelsen i Rt. 2008 s.1646, som ble avsagt tre dager etter lagmannsretten sin dom, kom Høyesterett frem til at bokstav c både supplerer bestemmelsen om listesykdommer i bokstav b og bestemmelsen om arbeidsulykke bokstav a. Lagmannsretten hadde dermed en uriktig lovforståelse siden faktum i saken ikke ble vurdert opp mot bokstav c. Siden verken bevisvurderingen eller subsumsjonen er tatt opp til behandling i Høyesterett så oppheves dommen fra Lagmannsretten og får ny behandling der.

Ved avgjørelse etter yrkesskadeforsikringsloven gjelder vanlige bevisregler. Retten skal da legge vekt på det som er mest sannsynlig. Ved tvil om hva som er mest sannsynlig er det den skadelidte som har bevisbyrden.

Høyesterett tar frem Skoghøy sin oppsummering av rettspraksis og teori om bevisbyrdespørsmålet, han oppsummerer det på denne måten:

”Det er både i rettspraksis og teori lagt til grunn at dersom den ene parten har hatt mulighet og oppfordring til å sikre beviset for en faktisk omstendighet, mens den

annen ikke har hatt tilsvarende mulighet eller oppfordring, må bevistvil gå utover den part som kunne og burde ha sikret beviset (bevissikringshensynet).”

Spørsmålet er her om bevistvilen i denne saken må gå utover selskapet siden de ikke har fulgt de retningslinjer som finnes. Lagmannsretten har vurdert spørsmålet om bevisbyrden hviler på forsikringsselskapet for snevert når de bare har sett på skadelidtes mulighet til å sikre bevis. Dette er i følge Høyesterett ikke tilstrekkelig og de mener lagmannsretten burde vurdert begge partens oppfordring til å sikre bevis.

Konklusjonen ble da at lagmannsrettens dom måtte oppheves.

2.3.4.3 Kommentar

Lagmannsretten sin dom ble avsagt bare et par dager før Høyesterett avsa dommen inntatt i Rt. 2008 s.1646. Det at de hadde en uriktig lovforståelse var kanskje ikke så overraskende siden tidligere oppfatning hadde vært at bokstav c bare supplerte bokstav b. I denne ankesaken ser vi at Høyesterett følger opp sitt standpunkt fra Rt. 2008 s.1646.

3 Nærmere drøftelse av rettskildebildet–

3.1 Innledning

Etter en gjennomgang av de aktuelle rettskilder rundt yfl § 11 første ledd bokstav c vil jeg nå drøfte nærmere Høyesteretts argumentasjon og rettskildebruk i Rt. 2008 s.1646. Det vil jeg gjøre for å kunne vurdere hvor velbegrunnet avgjørelsen og hvor langt den avklarer den rettslige situasjonen. I punkt 3.4 vil jeg gi en kort redegjørelse av Morten Gaarder sin artikkel, Yrkesskedeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c, Tidsskrift for erstatningsrett Nr. 4/2009 årgang 7. Jeg har først fått tilgang til denne artikkelen i slutfasen for oppgaveskriving.

3.2 Nærmere om Rt. 2008 s. 1646 og de rettskilder som anvendes her

3.2.1 Den ankede part, If skadeforsikrings anførsler

Forsikringsselskapet mente at lagmannsretten feilaktig hadde kommet til at forsikringsselskapet var ansvarlig for løfteskader etter yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c. Denne bestemmelsen skulle være en sikkerhetsventil til supplerende av yrkessykdomslisten til folketrygdens system. De mente at denne lovforståelsen kunne forankres i lovens ord, lovens system, lovforarbeider og praksis.

Ulykkesmomentet etter bokstav a blir underordnet når skaden uansett kan dekkes under bokstav c. Denne lovforståelsen var i følge If i strid med den oppfatningen av bestemmelsen som hadde vært rådene etter at loven trådte i kraft og det som har vært lagt til grunn i offentlige utredninger.

Det ville med denne tolkningen også være vanskeligere å avgrense mot belastningslidelser. De mente at lagmannsrettens forståelse ville innebære at omtrent alle løfteskader som skjer ved vanlig arbeid ville falle innefor yrkesskadeforsikringen.

If viser også til at lagmannens forståelse av yfl § 11 første ledd bokstav c ikke er forankret i forarbeidene. Bokstav c kom inn i loven etter forslag fra departementet og de mente at det var nødvendig med en sikkerhetsventil fordi man kunne komme til å stå ovenfor en situasjon hvor en sykdom som burde stått på listen men som ennå ikke var tatt med.

De anførte videre at hvis det var meningen at løfteskader skulle vært omfattet av bokstav c måtte dette vært kommet klarere frem. Hensynene bak yfl. kan ikke i seg selv begrunne at vanlige løfteskader skal dekkes under bokstav c.

3.2.2 A, skadelidtes anførsler

Ordlyden i yfl § 11 første ledd bokstav c begrenser ikke hvilke skader som skal dekkes. Dette underbygges av ordlyd, forarbeider, lovens formål og reelle hensyn. ”Annen skade og sykdom” fremstår som et supplement til både a og b.

A anfører at det ikke er rettskildemessig grunnlag for en innskrenkende tolkning av § 11 første ledd bokstav c, slik at den bare skal være et supplement til bokstav b. Hvis dette hadde vært lovgivers mening, måtte det ha kommet klarere frem. Forarbeidene nevner bare at belastningslidelser skal falle utenfor.

I følge A var vilkårene ”påvirking” og skadelige ”arbeidsprosesser” oppfylt i denne sak.

Forarbeidene legger stor vekt på at en arbeidstaker ikke skal bære byrdene av skadelige stoffer eller arbeidsprosesser som finnes på arbeidsplassen.

A anfører også at de ”etterarbeider” som If viser til har begrenset vekt siden loven har en så klar ordlyd, klart formål også i forhold til bokstav c og reelle hensyn.

A la ned påstand om at anken forkastes slik at lagmannsrettens dom opprettholdes.

3.3 Nærmere om de ulike argumentene til Høyesterett

3.3.1 Gir forarbeidene grunnlag for en innskrenkende tolkning av yfl § 11 første ledd bokstav c

Slik førstvoterende ser hovedspørsmålet i dommen er om forarbeidene gir grunnlag for en innskrenkende tolkning av yfl § 11 c slik at den bare gjelder for skader og sykdommer av samme type som de som dekkes under bokstav b.

Grunnen til at han mener dette er hovedspørsmålet, må være fordi han mener ordlyden ”annen skade og sykdom, dersom denne skyldes påvirking fra skadelige stoffer eller

arbeidsprosesser” i yfl § 11 første ledd bokstav c da omfatter skulderskaden som ble forårsaket av et tungt løft.

I NOU 1988:6 om erstatning og forsikring ved yrkesskade side 86 foreslo utvalget at arbeidsgiver skulle vært pliktig til å tegne forsikring som skulle dekke tap hvis en arbeidstaker blir skadd eller dør ”som følge av egenskap ved arbeidet eller arbeidsstedet,” og det samme for sykdommer. Departementet ville ikke bruke disse forslagene fordi det ville favnet for vidt, siden også belastningslidelser ville bli omfattet av yrkesskadeforsikringen.¹⁸ De ville heller ikke opprette en egen liste over yrkessykdommer fordi det ikke ville være hensiktsmessig. Det ble da valgt en løsning hvor yrkesskadeforsikringen ble knyttet opp til folketrygdens bestemmelser om yrkesskade og yrkessykdommer, jf ftrl § 11-4 nr. 1. Dette er en forskrift som kan endres raskt for at listen hele tiden skal være oppdatert med de yrkessykdommer som bør være der. I tilfeller der det finnes sykdommer som ennå ikke er kommet med på listen, men som burde dekkes under yrkesskadeforsikringen, kan den skadelidte kreve dekning hvis ” han eller hun påviser at årsaken er påvirkning på arbeidsplassen eller skadelige arbeidsprosesser,” jf Ot.prp.nr. 44 s. 56. Videre uttaler justisdepartementet at

”Gjennom denne avgrensningen er det meningen å få fram at bare typiske yrkessykdommer skal gi rett til erstatning fra forsikringsgiveren. Belastningslidelsene faller utenfor.”

Hvis man leser denne uttalelsen isolert taler den sterkt for at yfl § 11 første ledd bokstav c bare er ment å være et supplement til § 11 første ledd bokstav b om yrkessykdom.

Førstvoterende i Rt. 2008 s. 1646 siterer mye fra forarbeidene, men har få kommentarer om disse. De gjengis uten nærmere forklaringer. Det kan virke som dette gjøres fordi det ikke finnes mange andre rettskilder som berører yfl § 11 første ledd bokstav c.

¹⁸ Ot.prp. nr.44 s. 54

I dommen fortsetter førstvoterende med å sitere fra de spesielle merknadene til § 11 første ledd bokstav c.¹⁹ Der uttales det at bokstav c åpner for at man kan få dekning under yrkesskadeforsikring også for andre skader enn de som er nevnt i bokstav a og b.

”Bokstav c åpner for at også andre skader og sykdommen enn de som er nevnt i bokstav a og b gir rett til dekning under yrkesskadeforsikringsloven.

Forutsetningen er at arbeidstakeren beviser at skaden eller sykdommen skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser. De skadelige stoffene må befinne seg på arbeidsplassen, jf utkastet § 10. Sykdommer som skyldes radioaktiv stråling kan f. eks gi rett til dekning etter dette alternativet. Det samme gjelder andre sykdommer som etter sin art tilsvarer dem som gir rett til dekning etter bokstav b, men *som* ennå ikke er tatt *med* i listen etter ftrl § 11-4 nr 1. Det er ikke meningen at belastningslidelser skal gi rett til erstatning etter bokstav c.”

Høyesterett kommenterer ikke de spesielle merknadene. Hvis man leser uttalelsen fra s. 56 i lys av den ovenfor gir det grunn til å tro at § 11 første ledd bokstav c både skulle supplere bokstav a og b. Men uttalelsen fra forarbeidene ovenfor viser at departement ikke hadde fullstendig oversikt da de ble skrevet. Det kan begrunnes i at de mente sykdommer som skyldes radioaktiv stråling kunne gi dekning etter bokstav c. Slike sykdommer var allerede dekket under folketrygdens liste over yrkessykdommer, jf. ftrl § 13-4 jf forskriftens § 1 C ” Sykdommer som skyldes strålingsenergi.” Denne bestemmelsen i forskriften har ikke vært endret og hadde samme ordlyd da forarbeidene ble skrevet.²⁰

Videre legges det i Rt. 2008 s. 1946 avsnitt 39 frem uttalelser fra forarbeidene om hovedhensynene bak loven som retten mener er av betydning for tolkningen av § 11 første ledd bokstav c. Hensynene bak loven som beskrevet tidligere i oppgaven, er at arbeidstakerne ikke selv bør ha risikoen for skader og sykdommer i arbeidsforhold ut i fra et rettferdshensyn. Justisdepartementet la også vekt på at med forsikringspremier kan

¹⁹ Ot.prp. nr. 44. s. 89

²⁰ NOU 1988:6 Vedlegg 2 Punkt 1 C

arbeidsgivere ha en jevn produksjonsomkostning selv om ulykker skulle inntre på arbeidsplassen.

Høyesterett mener at disse hensynene tilsier at en arbeidstaker ikke selv bør bære risikoen for skader som i denne saken. Dette er første gang i dommen hvor det er mulig å skjønne hva han mener utfallet bør bli i denne dommen.

Videre gjengis faktum og momenter fra Rt. 2004 s. 261, også kalt Blodproppdommen som er beskrevet tidligere i oppgaven. Dommeren mener at flertallet i 2004 forutsetter at yfl § 11 første ledd bokstav c også kan supplerer bokstav a om yrkesskade ved arbeidsulykke, selv om dette ikke er nærmere omtalt i dommen.

I avsnitt 42 oppsummer Høyesterett det som har kommet frem så langt i dommen. Retten mener at forarbeidene bare omtaler yrkessykdommer og supplerer i forhold til listesykdommene. De spesielle merknadene til § 11 uttaler at ”andre skader og sykdommer enn de som er nevnt i bokstav a og b” kan gi rett til dekning etter yrkesskadeforsikringsloven. Det følger også direkte av ordlyden i § 11 første ledd bokstav c at den både supplerer bokstav a og b. Hvis det skulle være en begrensning av bokstav c til bare å supplere bokstav b, så ville det vært i strid med lovens ordlyd og det burde gått klart frem av forarbeidene, ifølge retten.

De argumentene som retten til nå har anført for å begrunne at bokstav c både skal supplere bokstav b og bokstav a er selve ordlyden og at forarbeidene nevner at man kan få dekning for andre skader og sykdommer enn de som er nevnt i bokstav a og b. Retten har heller ikke foreløpig funnet andre rettskilder som begrunner at bokstav c skal tolkes innskrenkende. Dette er nok en av grunnene til at argumentene ikke er så mye utdypet.

Videre går Høyesterett inn på at den ankende part har anført at en utvidelse av dekningen av yrkesskadeforsikringen til også å gjelde akuttskader vil medføre betydelige større kostnader for forsikringsselskapene. Ankemotparten anfører mot dette at den største delen av disse skadene allerede er dekket under bokstav a.

Retten går så videre til å bemerke at utviklingen har gått i retning av at en større del skader som skyldes spesielt tunge løft nå blir dekket under yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a, blant annet Rt. 2005 s. 1757 og Rt.2007 s. 882. Etter dette konkluderer retten med at tilfellet klart dekkes av bokstav c og at tilfellet ligger helt opp til det som kan dekkes av bokstav a.

Selv om det kan virke som om førstvoterende er ferdig med begrunnelsen av saken, så fortsetter han med en konkret bedømmelse. Han mener skuldeskaden er et typisk utslag av en risikofylt arbeidssituasjon. Videre uttales det at arbeidsgiveren er nærmere til å bære risikoen. Dette har han allerede vært inne på tidligere i votumet slik at dette avsnittet ikke gir så veldig mye til begrunnelsen.

I avsnitt 48 uttaler han:

”De påberopte ”etterarbeider” har etter min mening ingen betydning for løsningen av de spørsmål ankesaken gjelder.”

For å finne ut om hvorfor Høyesterett mener dette, må man vurdere etterarbeidene nærmere.

3.3.2 ”Etterarbeidene” som If anfører

If mener at Lagmannsretten har sett bort i fra den lovforståelsen av yfl § 11 første ledd bokstav c som har vært rådene etter at loven trådte i kraft og som også har vært lagt til grunn i offentlige utredninger. Høyesterett mener at de anførte ”etterarbeider” ikke har betydning for løsningen av spørsmålet.

Hvilke ”etterarbeider” som ble anført vil undersøkes nærmere her. I Lagmannsrettens behandling av denne saken (LB-2007-177112) viser If blant annet til NOU 2004:3 Arbeidsskadeforsikring der yfl § 1 første ledd bokstav c er beskrevet som:

” « sikkerhetsventil » som kan omfatte enkelte yrkesbetingede lidelser som faller utenfor « listesykdommene »

Denne uttalelsen må fortolkes slik at utvalget for arbeidsskedeforsikring forstår yfl § 11 første ledd bokstav c slik at andre sykdommer enn "listesykdommene" kan omfattes av bokstav c.

Høyesterett velger altså å ikke ta denne uttalelsen med i betraktingen. De setter etterarbeider i anførselstegn. Dette kan bety at de enten mener at de ikke har betydning for saken eller at de ikke vil legge vekt på "etterarbeider."

Etterarbeider brukes om uttalelser som lovgiver kommer med etter at loven er trådt i kraft. Høyesterett har lagt vekt på etterarbeider i Fusa-dommen²¹ her var det forarbeidene til ny lov om helsetjenester i kommunen som samtidig ble til etterarbeider da de også sa noe om hvordan sosial- og omsorgsloven skulle forstås. Det har vært stor diskusjon i teorien²² om etterarbeider bør ha en rettskildemessig betydning, blant annet av hensyn til at en lov kan få nytt innhold, med tilbakevirkende kraft, jf Grl § 97. Et annet argument mot å legge vekt på etterarbeider, er at dersom Stortinget vil endre lover må dette gjøre på vanlig måte ved å endre loven, det kan ikke gjøres med en uttalelse. Siden Høyesterett i Fusa-dommen og flere dommer utover 1990-tallet har valgt å legge vekt på etterarbeider, må vi legge til grunn at de kan ha selvstendig betydning som rettskildefaktor. Om de skal ha betydning må vurderes mer det konkrete ut fra sammenhengen og omstendighetene omkring uttalelsene.

Siden Høyesterett mener at etterarbeidene ikke har betydning for denne saken, må vi anta at de tolker uttalelsen fra etterarbeidene på en slik måte at de mener at de ikke har betydning for løsningen av det spørsmålet som Rt. 2008 s. 1646 gjelder.

²¹ Rt. 1990 s. 874.

²² Nils Nygaard, Rettsgrunnlag og standpunkt 2.utgåve s. 202.

3.3.3 Kommentarer til Høyesteretts argumentasjon i Rt. 2008 s. 1646

Høyesterett mener at hovedspørsmålet i denne saken er om forarbeidene innebærer at loven kan tolkes innskrenkende. Retten må derfor prøve å finne rettskilder som kan belyse dette.

Retten begynner med lovforslagene fra NOU 1998:6, og det fremheves at disse ble forkastet av departementet.

I avsnittene 37-39 gjengir han sitater fra forarbeidene uten at han tolker disse og bergrunner hvilken retning han mener de trekker. Det virker derfor litt dårlig begrunnet når retten da oppsummerer i avsnitt 40 at hensynene fra forarbeidene tilsier at en arbeidstaker ikke bør pålegges risikoen for skader som i denne saken.

I votumet fortsetter Høyesterett med å beskrive dommen fra Rt. 2004. s.261. Han mener at det synes forutsatt i dommen at yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c kan supplere både bokstav a og b, da henviser han til avsnitt 32 i dommen. Der uttales det:

”Det er tale om en ”annen skade og sykdom” som ikke er dekket av tilfellene under bokstav a eller b.”

Denne setningen er veldig lik den som finnes i forarbeidene²³ og sier bare at i denne saken foreligger det en skade som ikke dekkes av bokstavene a eller b. Det er vanskelig å tolke ut i fra dette at det er forutsatt at bokstav c skal supplere både bokstav a og b.

Etter førstvoterendes mening kan man lese direkte ut av lovteksten at bokstav c skal supplerer både bokstav a og b. Hvis det hadde vært meningen at bokstav c skulle begrenses til bare å supplere bokstav b og yrkessykdommer måtte det ha gått uttrykkelig frem av forarbeidene. Førstvoterende henviser ikke mer til forarbeidene, og etter

²³ Ot.prp. nr. 44 s. 86.

ordbruken hans kan det være grunn til å tro at han er ferdig med sitt votum, men han fortsetter videre med hvilken retning dekningen av yrkesskadene har gått.

Utviklingen har gått i retning av man har blitt mer tilbøyelig til å dekke skader etter tunge løft, selv om det i dette innebærer at kravet til ”ytre hending” i folketrygdloven § 13-3 andre ledd andre punktum har blitt forlatt. Det stilles da heller opp et krav om en vanskelig arbeidsstilling, eller å bli utsatt for en ekstraordinær påkjenning eller belastning. Den vanskelige arbeidssituasjon er da tilstrekkelig til å utgjøre ulykkesmomentet.

Retten mener at dette er et tilfelle som ligger helt opp til hva som dekkes av bokstav a om arbeidsulykke. Siden dette er et konkret tilfelle som ligger nær opp til det som dekkes av bokstav a, behøver de da ikke uttale seg generelt om hvorvidt dette alltid må være et vilkår. Kanskje tilfeller som ikke ligger fullt så nær opp til bokstav a-tilfeller også vil kunne dekkes etter en konkret vurdering, men at det da ikke ville være like klart.

Selv om det kan virke som førstvoterende nå er ferdig med sin begrunnelse i saken, fortsetter han i avsnitt 47 med det som virker som reelle hensyn. Risikobetraktningene har han allerede illustrert tidligere i dommen. Dette avsnittet fremstår som en oppsummering og avsluttende vurdering knyttet til det helt konkrete tilfellet.

3.3.4 En kommentar til Høyesteretts resultat

Det er ingen tvil om at Høyesterett har kommet til et rimelig resultat i forhold til skadelidte. De bruker de beskjedne rettskildene som finnes for å begrunne det de anser som et korrekt resultat. Skadelidte fikk revet over leddbåndet i høyre skulder, og måtte på grunn av dette operere, uten at operasjonen var vellykket. Skaden var et utslag av en risikofylt arbeidssituasjon. Ut i fra rettferdshensyn er det arbeidsgiveren som er nærmest til å bære risikoen.

3.3.5 Vurderingen av Høyesterett sin rettskildebruk

Høyesterett har valgt å legge avgjørende vekt på lovens ordlyd og forarbeider for å komme frem til det de anser som et korrekt resultat. De legger ikke vekt på de etterarbeidene som If anfører. Det uttales som beskrevet ovenfor at disse ikke har betydning for den saken.

I NOU 2004: 3 tar flertallet avstand fra en utvidelse med hensyn til ulykker og mindretallet implisitt ved at de kun diskuterer utvidelse i forhold til sykdommer. Høyesterett i Rt. 2008 s. 1646 mener at etterarbeidene ikke har betydning for spørsmålet i saken, men det kan være vanskelig å se hva som er Høyesteretts begrunnelse for å la være å tillegge disse uttalelsene noen vekt.

Det finnes noe forsikringspraksis på området. Denne er sprikende slik at det ikke vil ha noen særlig vekt som tolkningsmoment i denne sammenhengen.

Teori på området er også sprikende. Lars Olav Skårberg og Marianne Reusch, Yrkesskade s. 73-76, mener at yfl § 11 første ledd bokstav c er uklar siden ordlyden er vidt formulert og ikke har noen begrensinger ut over krav til årsakssammenheng med skadelige stoffer eller arbeidsprosesser. Andre teoretikere blant annet Andreas Arntzen, i Yrkesskadeforsikring, synes å legge til grunn det tolkningsresultatet som Ot.prp. nr. 44 s 56 trekker i retning av, og det er § 11 første ledd bokstav c bare skal supplere bokstav b bestemmelsen om yrkessykdommer.

Høyesterett legger avgjørende vekt på lovens forarbeider og lovens ordlyd. Forarbeidene til bestemmelsen, blant annet NOU 1988:6 gir lite veiledning siden forslaget ble vesentlig endret etter behandlingen i departementet.

I de spesielle merknadene til bestemmelsen viser departementet at de hadde liten oversikt over bestemmelsen da de kommer med et eksempel på sykdom som kan være omfattet av bokstav c. Sykdommer som skyldes radioaktiv stråling mener departementet faller inn under denne bestemmelsen. Dette er ikke riktig da dette er en sykdom som

allerede da var omfattet av forskriften om likestilling av yrkessykdommer, klimatiske og epidemiske sykdommer med yrkesskade²⁴ § 1C, jf yfl. § 11 første ledd bokstav b.

Det at bestemmelsen kom til etter forslag fra departementet gjør at man ikke finner noen om bestemmelsen i NOUen. I de spesielle merknadene til § 11²⁵ nevner de at sykdommer som skyldes radioaktiv stråling er et eksempel på hva som kan dekkes under § 11 første ledd bokstav c. Dette er en sykdom som allerede da var en av listesykdommene. Dette viser at de som har utarbeidet bestemmelsen også er usikker på hvordan den skal brukes. Da bør man av hensyn til lovgiveren være forsiktig i forhold til hva man legger i bestemmelsen. Også det som har blitt skrevet om bestemmelsen i forarbeidene og etterarbeidene til loven tilsier at Høyesterett i Rt. 2008 s. 1646 kan ha lagt for mye vekt på ordlyd og forarbeider for å komme frem til et rimelig, og det de mente er et korrekt resultat.

3.3.6 Rettskildebildet etter Rt. 2008 s. 1646

Hvordan har denne dommen forandret tolkningen av yfl § 11 første ledd bokstav c. Tidligere har det vært antatt at bokstav c bare supplerte bokstav b om yrkessykdommer. Tilfeller som verken var en arbeidsulykke etter bokstav a, ikke en yrkessykdom etter bokstav b og ikke en skade eller sykdom som kunne likestilles med en yrkessykdom og som dermed falt inn under bokstav c, ble ikke dekket under yrkesskadeforsikringen.

Etter 2008-dommen har dette forandret seg slik at skader og sykdommer som bærer preg av å være en arbeidsulykke, men som kanskje allikevel ikke oppfyller kravet til ytre påkjenning eller belastning, utenfor den vanlige arbeidssituasjonen eller at det ikke har skjedd uventet, kan falle innefor sikkerhetsventilen i bokstav c.

²⁴ NOU 1988:6 Vedlegg 2 Punkt 1 C: Fastsatt ved Kgl. res. den 11. desember 1970, endret senest ved Kgl. res. av 6. februar 1987

²⁵ Ot.prp.nr.44 (1988-89) s. 89

Høyesterett mente i 2008 at hovedspørsmålet i saken var om forarbeidene ga grunnlag for en innskrenkende tolkning av yfl § 11 c slik at den bare gjelder for skader og sykdommer av samme type som de som dekkes under bokstav b. Argumentasjonen i dommen gjaldt derfor i stor grad om det var grunnlag i forarbeidene for å tolke § 11 første ledd bokstav c innskrenkende. De vurderte tilfellet veldig konkret og sa ikke mye hvilke tilfeller som egentlig faller innefor bestemmelsen. Det er i dag fortsatt vanskelig å vite akkurat hvilke saker som vil falle inn under sikkerhetsventilen.

Siden Høyesterett vurderer hva slags risiko som foreligger i det konkrete tilfelle og hvem som var nærmest til å bære følgene av risikoen som har ført til skade vil dette være et vurderingsmoment som vil være forskjellig i ulike saker. Det fører til at når det foreligger ulike faktum så er det vanskelig å vite hva slags tilfeller som faller innenfor sikkerhetsventilen og hvilke som faller utenfor. Grunnen til det er at Høyesterett begrunnelse i Rt. 2008 s. 1646 syns å bære preg av de relativt få rettskildene på området og en uklar bestemmelse med forarbeider som kan tale for to tolkningsalternativer. De fleste vil mene at dommen fra 2008 og Rt. 2009 s.920 begge fører til rimelige resultater. Avgjørelsene gjør imidlertid at man nå står ovenfor en situasjon som gjør det svært vanskelig for skadelidte og forsikringsselskapene å vite hvilke grenser som gjelder for hva som dekkes under yrkesskadeforsikringsloven.

3.4 Morten Gaarders artikkel om Yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c

Tema for hans artikkel var Høyesterettsdom inntatt i Rt. 2008 s.1646. Han analyserer først dommen før han går nærmere inn på arbeidsulykkebegrepet og hva som ligger i det. Videre i artikkelen ville han gjennom et komparativt overblikk fastlegge innholdet i rettsregelen som Bolteløft-dommen indikerer. Hovedtrekkene til Høyesteretts lovtolkning skulle synliggjøres. Samtidig som det pekes på tolkningsspørsmål som reiser seg etter dommen og hvilken overføringsverdi den vil kunne ha.

Gaarder mener at presiseringen av bokstav c sitt virkeområde i Blodpropp-dommen må ses i sammenheng med bestemmelsens forhistorie. Denne er gjennomgått ovenfor. Etter hans mening så gjelder merknadene til departementet i forarbeidene rekkevidden til bokstav c og dens forhold til yrkessykdommene (bokstav b). Dens begrensede rekkevidde må ifølge proposisjonen være forankret i bestemmelsens ordlyd ”påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.” I Blodpropp-dommen uttaler Høyesterett i avsnitt 46 at bokstav c supplerer bokstav b og ikke er tilsiktet å ha et vidt anvendelsesområde, Gaarder mener dette reflekterer bestemmelsens forhistorie. I Bolteløft-dommens avsnitt 42 bemerker retten at spørsmålet om bokstav c også kan supplerer bokstav a, synes forutsatt i Blodpropp-dommen, men er ikke nærmere omtalt. Gaarder mener at dersom flertallet tok sikte på at avgjørelsen skulle regulere ikke bare om, men også grensene for hvordan bokstav c supplerer arbeidsulykkene i bokstav a, må man forutsette at dette ville ha kommet klarere til uttrykk.

Det at det ikke finnes holdepunkter i motivene til § 11 for at departementet gjennom bestemmelsen i bokstav c har tatt sikte på å suspendere arbeidsulykkebegrepet. Dette tilsier at bokstav c heller ikke ved yrkesskader er ment å ha et vidt anvendelsesområde.

Gaarder mener i sin artikkel at rekkevidden av bokstav c som supplementet til bokstav a bør trekkes på bakgrunn av en tolkning av ”arbeidsprosesser.” Han hevder at bokstav c gjennom en supplerer av bokstav a dels opprettholder, dels modifierer og dels erstatter delvilkårene i arbeidsulykkebegrepet.

Opprettholdelse av bokstav c gjennom en supplerer av a opprettholder delvilkårene i arbeidsulykkebegrepet fordi skadelidte må etter bokstav c utsettes for en påkjenning, og at det ikke er tilstrekkelig at skaden er forårsaket av en hendelse på arbeidsplassen. Han mener at det ikke er et krav om ytre påkjenning etter bokstav c, og at en indre påkjenning f. eks en vanskelig arbeidsstilling er tilstrekkelig.

I følge artikkelen knesetter Bolteløft-dommen bokstav c og oppstiller et mer ”liberalt krav til påkjenning.” Avgjørelsen avklarer ikke den nedre grensen for påkjenning. Det

er fortsatt usikkert om hvor lang tid påkjeningen må ha vart. Noen vil innfortolke en konkret tidsbegrensing, av hensyn til at belastningslidelser ikke skal dekkes.

Videre mener han at bokstav c erstatter delvilkårene i arbeidsulykkebegrepet bokstav a. Arbeidsulykkebestemmelsen tar ikke utgangspunkt i hvilke påkjenninger som er vanlig i yrket, men tar utgangspunkt i arten av arbeidet. Selv om et yrke er risikofyllt som i Bolteløft-dommen, kan skaden godkjennes hvis løftet tilstrekkelig avviker fra den vanlige måten arbeidet utføres på.

Gaarder mener at betydningen av Bolteløft-dommen er at tilfeller med tunge løft i en vanskelig arbeidssituasjon som ligger nær opp til hva som kan dekkes under bokstav a, omfattes av bokstav c.

Bolteløft-dommen omhandler fysiske påkjenninger. Etter trygderettspraksis fanger arbeidsulykkesbegrepet opp også psykisk påkjenninger, også uten at det foreligger fysiske skader. Hvis de hensyn som Høyesterett vektlegger i Bolteløft-dommen også gjør seg gjeldene i et tilfelle med psykisk påkjenning vil sterke likhetshensyn trekke i retning av at også psykisk skader bør kunne gå inn under bokstav c.

Dommen gjelder et tilfelle av løft av gjenstand, i likhet med hva som gjelder for arbeidsulykker bør også bokstav c gjelde for løft av alle typer objekter, også mennesker.

Bolteløft-dommen gjelder et tilfelle av løft. I tråd med Høyesteretts begrunnelse mener Gaarder at det kan hevdes at også andre påkjenninger omfattes av bokstav c.

For å oppsummerer sitt syn mener Gaarder at Bolteløft-dommen: ”flere momenter danner grunnlaget for vurderingen av om hendelsen omfattes av arbeidsulykkesbegrepet i bokstav a, er felles for dem som det skal legges vekt på ved bedømmelsen av om bokstav c er oppfylt.”

Dommen gjør at det vil bli lettere å få erstatning etter yrkesskedeforsikringsloven, men Gaarder mener det er viktig å understreke at bokstav c ikke er tiltenkt å ha et vidt anvendelsesområde.

4 Avsluttende bemerkninger

4.1 Konklusjon

Den foregående fremstillingen har behandlet de rettskilder som berører yrkesskedeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c. Forarbeidene har blitt gjennomgått for å belyse bestemmelsen. Høyesteretts praksis og da særlig Rt. 2008 s.1646 er analysert for å nærmere fastlegge hva som ligger i yfl § 11 første ledd bokstav c.

Man kan nå fastslå at yfl § 11 første ledd bokstav c også supplerer bokstav a i tilfeller hvor de samme de samme risikobetraktninger gjøre seg gjeldene som i Rt. 2008 s.1646 og hvis det er et tilfelle som ligger nær opp til som det som dekkes under bokstav a om arbeidsulykke. I forhold til Morten Gaarder mener jeg at dommen ikke må tolkes så generelt som han gjør, før Høyesterett har kommet med en dom som er begrunnet på et mer generelt grunnlag enn dommen fra 2008. Frem til en slik dom foreligger bør man være forsiktig med tolkningen av bestemmelsen.

4.2 Fremtiden til yrkesskedeforsikringen

Den 29. juni. 2001 ble det oppnevnt et utvalg ved kongelig resolusjon. De fikk til oppdrag å vurdere hvordan yrkesskadesystemet bør organiseres for å møte fremtidens utfordringer. Det skulle ses på muligheter for å forenkle systemene og spare ressurser. Hensynet til å sikre skadelidte en rask, korrekt og effektivt oppgjør skulle stå sentralt. Fordi ordningen i dag er et tosporet system hvor yrkesskader og yrkessykdommer må vurderes både av NAV og forsikringselskapene, er dette av hensyn til skadelidte et

vanskelig system. Utvalget vurderte yrkesskadedekningen generelt og kom med forslag til endringer.

Utvalgets flertall foreslår at man endrer systemet slik at den nye Arbeidsskadeforsikringsloven bare skal administreres av forsikringsselskapene, dermed blir det et enssporetsystem. De vil også at det skal opprettes en egen klagenemnd som skal behandle klagesakene etter dette systemet. Utvalget ble ikke enig om et samlet system og det ble heller ikke enighet i de påfølgende høringene. De avga i januar NOU 2004:3.

Forskrift om yrkessykdommer, klimasykdommer og epidemiske sykdommer som skal likestilles med yrkesskade fastsatt den 11.03.1997 har ikke blitt vesentlig endret siden 1935. Det ble derfor i november 2007 nedsatt et ekspertutvalg som skulle utrede hvilke sykdommer som burde være med på denne listen. De avga NOU 2008:11. Utvalget konkluderer med at de vil opprettholde listesykdommene, men at de vil utvikle et sikkerhetsnett for sykdommer som ikke står på listen slik at de også skal godkjennes som yrkessykdommer. Utvalget foreslår at også noen belastningslidelser som skader i skulder, albue, håndledd og kne skal godkjennes som yrkessykdom. Dette er en vesentlig endring i forhold til dagens system. Andre sykdommer de mener bør være på lista er posttraumatisk stresslidelse og skader på foster.

Det som er veldig interessant i denne utredningen er sikkerhetsnettet som de har foreslått:

1. Sykdommer som er så sjeldne at de ikke er tatt med eller er uteglemt.
2. Sykdommer der ny kunnskap er i ferd med å gjøre det aktuelt å ta inn sykdommen og /eller ny eksponering på lista
3. Spesielle enkelttilfeller der det fremstår som klart urimelig å ikke godkjenne yrkessykdom, selv om sykdom og/eller eksponering ikke står på yrkessykdomslista.

Sammenlignet med dagen system er dette en utvidelse av muligheten for å få en sykdom godkjent som yrkessykdom. For dette sikkerhetsnettet skal vanlige bevisregler gjelde. Mye bevisførsel vil derfor bli nødvendig for å bevise at det foreligger årsakssammenheng for da å kunne få dekket sykdommen under arbeidsskedeforsikringen.

Regjeringen vil ta sikte på å legge frem forlag til ny lov om yrkesskadeordning våren 2009.

5 Litteraturliste

Bøker:

Andreas Arntzen, Yrkesskedeforsikring utgitt Oslo, juni 2001.

Lars Olav Skårbeg og Mariann Reusch, Yrkesskade, utgitt Oslo, oktober 2003.

Artikler:

Jørn Ingebrigtsen, Sikkerhetsventilen i yrkesskedeforsikringsloven- Høyesteretts dom i Rt. 2004 s. 261, utgitt i TFE 2004-2/3.

Morten Gaarder, Yrkesskedeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c, utgis i Tidsskrift for Erstatningsrett, Nr. 4/2009 årgang 7.